

Expo Deneyimleri Üzerinden Bir Değerlendirme; Ülkemiz İçin Stratejiler

Mehmet Nazım ÖZER¹, Gamze ÖZER²

¹ Y.Şehir Plancısı

² Y. Şehir ve Bölge Plancısı

Giriş

İzmir'in 2015 Expo adaylığı ile başlayan ve ülke gündemine giren Expo rüyası bugünlerde Antalya için gündemdedir. Antalya, 2014 Expo'suna aday olduğunu 2008 Kasım ayında açıklamış ve başvuru için gerekli belgeleri tamamlama sürecine girmiştir. Bu sürecin sonunda Expo 2014'ün İspanya'nın Zaragoza kentinde düzenlenmesinde karar kılınmasına karşın; Expo 2016'nın Antalya kentinde gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Antalya'da bir Expo düzenlenmesi "Antalya'yı bir dünya kenti yapmak" vizyonu adına çok önemli bir gelişmedir.

1851 yılında düzenlenmeye başlayan Expo, ülkemiz Uluslararası Sergiler Bürosuna (BIE'ye) üye olmadığı için daha önce Türkiye'de gerçekleştirilememiştir. Ülkemizin, 2004 yılı Ekim ayında BIE'ye üye oluşuyla Expo'ya ev sahipliği yapma yolumuz açılmıştır. Expo, Türkçe karşılığı "fuar" olan Latince kökenli "Exposition" kelimesinin kısaltılmışıdır. Uluslararası sergi veya Dünya Sergisi anlamında kullanılmaktadır. Ancak Expo'nun neyi amaçladığı bilinerek, geçmiş dönemlerdeki Expo'ların incelenmesi ve son dönemlerde Expo'yu düzenleyen ve aday olan ülkelerin yaşadıkları süreçlerin değerlendirilmesi yapılarak çıkarılacak ilkeler ile Expo rüyasının gereklerine uygun bir biçimde gerçekleştirilme şansı artacaktır.

Bu çalışmanın amacı da yukarıda belirtilen bu değerlendirmeyi yapmaktır. Bu kapsamda çalışmanın ilk bölümünde; uluslararası organizasyonların kent turizmüne kazandırdıkları

dünya kenti olma ilkeri bağlamında tartışılıp, bu tür organizasyonların ülke ve kentlere getirileri ortaya konacaktır. Çalışmanın ikinci bölümünde yoğun turist çeken Expo organizasyonlarının deneyimleri irdelenecek ve son bölümde ise bu tür bir organizasyonun düzenlemesi halinde ortaya çıkabilecek olası sonuçlar, Antalya'nın dünya ve turizm kenti olma vizyonu özelinde, tartışılacaktır.

Dünya Kenti Olma ve Uluslararası Organizasyonlar

Dünya kenti teorisi çerçevesinde küçüklü büyüklü birçok kentin yerel yöneticileri; kentlerini, dünya kenti yapabilmek için etkili politikalar üretmenin yollarını araştırmaktadır. Bir kentin dünya kenti olma ilkeleri;

- *Uluslararası finans hareketlerinin yoğunlaşması,*
- *Uluslararası firmaların genel merkezlerinin varlığı,*
- *Ticari hizmetler sektörünün hızla gelişmesi (fuar alanları, yüksek teknoloji sanayi parkları, uluslararası iş merkezleri vb. projeleri),*
- *Önemli imalat sektörü merkezi olması,*
- *Küresel ulaşım (hızlı tren, uluslararası havaalanı) ve iletişim ağlarının varlığı,*
- *Yüksek düzey uzmanlaşmış hizmetlere sahip olması,*
- *Medya ve kültür aracılığıyla ideolojik sira-yet, nüfus büyüklüğü*

PLANLAMA
2009/2

• *Uluslararası organizasyonları yapabilme kabiliyetidir. (Öktem, 2005; Özer ve Özer, 2006).*

Yukarıdan da anlaşılacağı gibi dünya kenti olmanın görece öneme sahip bir boyutu da; son dönemlerde artan önemli fuarlara, festivallere ve dünya çapında önemli aktivitelere, uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapmaktır. Bunun nedeni ise Olimpiyatlar, Expolar gibi uluslararası organizasyonların; üzerinde kurulduğu alanın boyutları, yapılan yatırımların hacmi ve katılımcı sayıları nedeniyle kentlerin ekonomik, sosyal ve fiziksel gelişiminde önemli roller almalarıdır.

Bu tür uluslararası organizasyonlar; kentin gereksinim duyduğu yatırımların eldesi konusunda önemli bir araç olmakla birlikte; kentlerin reklamlarının yapılması, marka yaratma ve imaj-vizyon birlikteliğinin beraberinde getirdiği yeni ekonomik olanaklar ile kent / ülke imajının küresel düzlemde değer kazanmasının da bir aracıdır. Bu bağlamda bu organizasyonlar kentin uluslararası turizm ve tanıtım projesi olarak görülmelidir. Burada önemli olan kentlerin dönüşümünün salt küresel koşullar ile belirlenmesi yerine kentin mevcut özgün yapısının korunabilmesi ve yerel değerlerinin tüketilmesine (metalaşmasına) karşı koyabilmesidir.

160 yıldır düzenlenen Expo'lar yoluyla bir yandan ülkelerin sahip oldukları kültürel ve tarihi tüm zenginlikler sergilenirken diğer yandan insanlığın

ve dünyanın geleceği ile ilgili kestirimler yapılmış ve bugünün araçlarıyla yaşam kalitesinin yükseltilmesini ve geleceğin mekânlarının üretilmesi amaçlanmıştır.

Uluslararası Bir Organizasyon Olarak Expo

Fuarlar, tarihsel olarak ticari malların tanıtılması ve pazarlanması amaçları ile ortaya çıkmışlardır. (www.tdk.gov.tr) Expolar yani Dünya Fuarları ise 19. yüzyılın ikinci yarısında sanayi devriminin getirdiği ekonomik ve teknolojik gelişmelerin sergilenmesi amacıyla ortaya çıkmıştır. Sonrasında ise Expo'lar tüm dünya ülkelerini bir araya getiren, kültür ve üretimden kaynaklı politik güçlerin sergilendiği bir arena haline gelmiştir. Expolar sadece düzenledikleri dönemi yansıtmakla kalmayıp, geleceğin dünyasını şekillendiren organizasyonlar olmaları bakımından da oldukça önemli organizasyonlardır.

Expo sergilerinin olimpiyatlardan bile daha önemli, daha büyük bir organizasyon olarak değerlendirilmesinin nedeni ise ziyaretçi sayıdır. Osaka'da yapılan Expo'yu 60 milyon kişi, Montreal'da yapılan Expo'yu 53 milyon kişi, Paris Exposunu çeşitli dünya ülkelerinden 65 milyon ziyaretçi gezmiştir (bknz. Tablo). Bu nedenle Expolar evrensel bir fuar olarak değerlendirilmektedir.

Barcelona 92

Barcelona, Expo ve olimpiyatlar gibi uluslararası organizasyonların bir kenti ne kadar zenginleştirdiğinin canlı bir örneğidir. 1929 Expo ve 1992 Olimpiyatları'nı düzenleyen Barcelona, ünlü mimarların yapılarıyla süslenen sokakları ve kültürel zenginliğiyle insanı büyüleyen bir kendir. Rönesans'tan bu yana pek çok mimar ve ressamın ev sahipliği yapan Barcelona'da, özellikle Gaudin'in eserleri kentte ayrı bir atmosfer katıyor. 100 yıldır bitirilemeyen La Sagrada Família kilisesi, Barcelona'nın hiç bitmeyecek bir hayali olarak görülmekte ve kiliseyi her yıl milyonlarca turist ziyaret etmektedir. Tanrı değerlerinin yanı sıra devasa bir liman, arkasında olimpiyat alanı ve olimpiyatlar için yapılan oteller bölgesi, hayranlık uyandıran bir olimpiyat kulüsi, stadıyumu ve merkez ofis binası kentin dönüşümünün en güzel yapılarıdır.

1896 tarihinde Atina'da başlayan Olimpiyat oyunları, 112 yılda 285 sporcusunun (14 ülkeden) 42 şampiyonluk için 9 spor dalında kıyasıya mücadelesi 10.500 sporcuyla (205 ülkeye) ve 302 şampiyonluğa ulaştı. 2008 Pekin Olimpiyatlarının en görkemli yapısı Kuş Kafesi (Bird Nest) olarak adlandırılan Ulusal Stadyumdur. Ulusal Stadyum'la birlikte, CCTV Merkez Binası, Ulusal Tiyatro, Ulusal Su Sporları Merkezi ve Pekin Havayolu 3. Terminal Binası da 2008 Yaz Olimpiyatları'nın birer simgesi haline geldi. Oyunların resmi logosu, "Dünya eden Pekin", başkent anlamına gelen Jing'i temsil edecek şekilde karakterize edilmiş kaligrafik bir mühar. Olimpik slogan, **Tek Dünya, Tek Rüya**, tüm Dünya'yı Olimpiyat ruhu içinde birleştireni amaçlanmaktadır.

Uluslararası Mimarlık Birliği (UIA)'nın her üç yılda bir yapılan Dünya Mimarlık Kongresi Kültür, Turizm, Kent ve Mimarlık konusunda dünyanın en büyük organizasyonlarından biridir. Her bin dünyanın farklı ülkelerindeki kentleşme, mimarlık, peyzaj ve kültür alanlarında etkin isimler olacak yaklaşık 7-8 bin kişinin bulunduğu bu etkinlik 2005 yılında İstanbul'da düzenlenmiştir. HABITAT ifaden sonra İstanbul'un ev sahipliği yaptığı en büyük organizasyon olan Dünya Mimarlık Kongresinin 22'nci si yapısıdır.

"Mimarlığın Fazayesi" temasıyla toplanan kongre Uluslararası Mimarlık Birliği ile Türkiye Mimarlık Odası'nın ortak projesi. Katılımcılar kongrede şehirlerin sorunlarını ve yapı sektörünün küresel gündemini tartışmaya açmışlardır. USA 2005 İstanbul kongresi göz önüne alındığında, katılımcı sayısı 8 bin olarak gerçekleşmiş ve kongre maliyeti yaklaşık 5 milyon dolar olmuştur. Katılımcıların bir haftalık süre içerisinde kente bıraktığı kazanımı ise 22 milyon dolar olmaktadır.

Kuş Kafesi Pekin 2008

• Expo'nun Amacı ve Hedefleri

Kültür, tarih ve eğitim olimpiyatları olarak nitelendirilebileceğimiz Expo'lar; ülkeleri, uzmanlaşmış oldukları konulardaki bilgi birikimlerini daha yaşanır bir dünya için paylaşmak üzere, bir araya toplamayı amaçlar. (<http://www.hurriyet.com.tr>)

Bu fuarlar ürünlerin değil fikirlerin, kültürlerin ve dünyanın geleceği için projelerin sergilendiği mekânlardır. Bu bağlamda Expo'lar birer ticari fuar olmaktan öte eğitsel amaçlı birer tema ve kültür etkinliği olarak toplumun bilgilendirildiği forumlardır. Bu tema ve kültür etkinlikleri; teknoloji, yenilik ve doğaya uyum gibi evrensel konuları hedef alarak tüm dünya ülkelerinin kültürel mirasları ile geleceğe yönelik beklentilerini bütünleştirmeyi hedeflemektedir. Ayrıca Expo'lar insanların yeni teknoloji, yeni buluşları gördüğü,³ eğlencenin yanı sıra çeşitli kültürel, toplumsal ve mimari kimlikleri tanıma fırsatı bulduğu etkinliklerdir. (<http://www.bie-paris.org>)

Expo'lar 5 yılda iki kez düzenlenerek en az 3, en çok 6 ay süre ile açık kalırlar. Başvuru için ön koşul aday ülkenin BIE'ye üye olmasıdır. Ayrıca başvuruda; fuarın teması ve içeriğinin tanımlan-

ması ile tarihi⁴ ve süresi, düzenlenecek alanın özellikleri ve büyüklüğü, beklenen ziyaretçi sayısı ve finansal bilgileri, katılım ücretlerinin hesaplanmasını sağlayacak göstergelere ilişkin bilgiler ve bunların yanı sıra ilgili taraflar ve sorumlu yöneticilerin tutumları üzerinde detaylı açıklamalar istenmektedir. (<http://www.bie-paris.org>)

Expolarda, bu organizasyonlara eğitici karakterini kazandıran; tema ve alt temalar ile bütünleşen mekânsal düzenlemelerle, bireysel deneyimi ön plana çıkartan sergilemeler ile ziyaretçilerin deneyimleyebileceği senaryolara da yer verilmelidir. Dünya fuarlarının düzenledikleri ilk dönemde çeşitli ülkelerin egzotik görüntülerine yer vermek, küçük köyler kurarak o ülkelerdeki yaşamı⁵ Expolara taşımak popüler bir yaklaşım olmuştur. Son dönemlerde ise çevre ve sürdürülebilirlik temalarıyla gerçekleştirilen Expolar, kentte seçilen bir alanın ıslah edilmesi, bu alandaki sosyal ve fiziki altyapının geliştirilmesi ve bu alanda mimari açıdan nitelikli yapıların inşasıyla tüm kentte yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik olarak da bir etki yaratmaktadırlar. Kısaca, yapıldığı kent için önemli bir çekim bölgesi

³ Expolarda dünyanın geleceği için projeler uluslararası platformda tanıtılmakta ve tartışılmaktadır. Örneğin ilk hesap makinesi, telgraf, telefon, daktilo, benzinli araba, bisiklet, radyo, TV, lazer, üç boyutlu filmler, X ışınları gibi yüzlerce buluş bu fuarlarda tanıtılmıştır. Son yıllarda ise temaya özgü sergiler ağırlık kazanmıştır.

⁴ Başvuru tarihinden en erken 5 yıl, en geç 9 yıl sonraya denk gelmek durumundadır.

⁵ 1893 Columbia Fuarı'nda, Mısır'da ki yaşamın birebir canlandırıldığı (özgün yapı malzemesi ile süslenen cephelerin, dükkanlarında çalışan Mısırlı zanaatkarların, eşekler üzerinde gezdirilen turistlerin ve göbek atan dansözlerin yer aldığı) Kahire Sokağı; 1929 Barcelona Sergisi'nde kurulan İspanyol Köyü; içinde bir Eskimo Köyü, Mısır Çarşısı, Elhamra Sarayı'nın aslanlı avlusu, İrlanda'nın gizemli şatoları gibi dünyanın değişik köşelerinden manzaralar sunan "The Pike" adlı eğlence parkının yer aldığı 1904 St.Louis sergisi örnek verilebilir.

KNOXVILLE EXPO 1982 (<http://jdspecon.home.att.net>)

Mayor Messam announces plans for the 25th Anniversary Celebration of the 1982 World's Fair

Ağılında 85 bin kişi, toplamda ise 11 milyon kişi ziyaret etmiştir. Fuar, Tennessee Üniversitesi ve Sanders Kalesi ile çevrili deniz yolu sahasında kurulmuştur. Fuardan kalan yapılardan Sunisphere ve Tennessee anıtlıyosunu kent tarafından yenilenmektedir. Rubik'in kütü fuarda kalan simgelerden biridir. Fuar zamanı çok popüler olan puzzle'in dev kopyası onarılmaktadır. Gene fuar zamanı popüler olan The Foundry fabrikası hala fuar alanında bulunmaktadır. 20'den fazla uluslar arası pavyon (Öm. Çin, Amerika ve Avustralya) çoktan yıkılmış durumdadır. Ancak alandaki dünya fuar parkı bazı etkinlik ve yollara ev sahipliği yapmaktadır.

Sunisphere 1982 yılı Expo fuarı için fuar alanında inşa edilmiş olup, 296 feet uzunluğunda çelik bir yapıdır. En üst kısmında yarıdışı camdan yapılmış küre şeklinde bir bölüm yer almaktadır. Yapı Knoxville'in en tanınmış kenel ispede ve kısa zamanda kentin gayresini sembolü olmuştur. Fuar zamanı üst kısm restaurant olarak kullanılan yapı şu an müze kullanılmaktadır, ancak hala yukarı çıkıp etrafı izleme şansı vardır.

haline gelen fuar alanları, hazırlık süreci içerisinde iyi planlandıklarında kente önemli getiriler sağlamaktadırlar. Ayrıca Expo'nun yapıldığı kent tüm yatırımlarını iç ve dış parasal yardımlar (özellikle Avrupa Birliği fonu) yoluyla kolaylıkla gerçekleştirmektedir.

Expo'nun Başarısı İçin Önerilebilecek İlkeler

Ülkemizin BIE'ye 2004 yılında üye olması ve 2015 Expo için İzmir'in aday gösterilmesi ile başlayan rüya, Uluslararası Sergiler Bürosu'nun (BIE), Expo 2015'in nerede yapılacağına dair kararını açıklamasıyla birlikte sona ermiştir. Ancak tüm bu süreç içerisinde yaşananlar ve Expo'yu düzenleyen kentlerin deneyimleri dikkate alınarak Expo, Türkiye için bir rüya olmaktan çıkarılabilir mi?

Bu noktada, İzmir'de 76 yıldır gerçekleştirilen 'İzmir Enformasyonel Fuarı' ve 21 yıldır düzenlenen 'İzmir Festivali' gibi uluslararası organizasyonlardan ve yine geçmişte başarılı bir şekilde ev sahipliği yaptığı '1971 Akdeniz Oyunları' ve '2005 Üniversite Oyunları' gibi önemli etkinliklerden elde ettiği deneyim, bilgi ve altyapının Expo için yetersiz kalması bir dünya fuarı düzenlemenin ne kadar zor olduğunun önemli bir kanıtıdır.

BIE'nin Expo kenti için belirlemiş olduğu bir ölçüt bulunmamaktadır. Buna karşın, tarihsel süreç içerisinde Expo örnekleri incelendiğinde Expo kenti olarak seçilebilmek için en önemli ilke veya adımlar belirlenebilir. Antalya kentinde Expo düzenleyebilmek için yapılması gerekenleri, özellikle İzmir, Milano ve Zaragoza örneklerinden yola çıkarak şöyle özetleyebiliriz:

BRISBANE EXPO 1988 (<http://www.expomuseum.com>)

40 ha. Devlele: 13 ha. Özel mülkiyete ait toplam 53 hektar bir alana kurulmuş ve 37 ülke katılmıştır. Grey ve Stanley caddeleri trafiğe kapatılmış ve yıkımlar başlamıştır. Monorail yapılmış, 2000km. telefon kablosu kullanılmış ve 100 tane heykel yapılmıştır. Brisbane'in modernleşme ve küresel bir şehir olma yolunda Expo bir başlangıç olmuştur. Güney Brisbane'in kenel yenilmesi yapılmıştır. Kent, ticaret, kültür ve sosyal hayatın merkezi olarak gelişmeye başlamıştır. Ayrıca Expo, kentin yaşam şeklinin değişmesinde de katalizör görevi görmüştür. Expo bittikten sonra alan, park, ticaret alanı ve düşük-orta düzey yerleşim alanı olarak "South Bank Parklands" olarak yeniden açılmıştır. Expo'dan günümüze Nepal pavyonu, Parkland'in güney ucuna devam eden tahla döngeleri ve iki lane meyhane kalmıştır. 18 yıl sonra, 2004 yılında Foundation Expo 88 isimle resmi bir açılış yapıldı.

• **Expo için ciddi bir organizasyon yapılması ve tanıtım sürecinin gerçekleştirilmesi**

Milano'nun, Expo kenti olarak seçilebilmek amacıyla yürüttüğü çalışmaları başarıya götüren en önemli etkenler tema ve yerin doğru seçimi yanında sağlam bir lobi çalışması ile ciddi organizasyon ve tanıtım sürecidir.

• **Aday kentin teknik ve gerekçeli açıklama raporlarının sunulması yoluyla kentin Expo temasına yönelik inandırıcılığını sağlanması**

Seçim sonrası açıklama raporunda ve değerlendirmelerde "Herkes için Sağlık: Daha İyi Bir Yaşam için Yeni Yollar" temasıyla yola çıkan İzmir'in, ülkemizde sağlık konusunda yaşanan sorunlar ve çeperinde yer alan sağlıkla ilgili tarihi mirasına (Alliano) sahip çıkmamasının inandırıcılığı azalttığını belirtebiliriz.

Milano'nun Expo 2015 için hazırladığı teknik ve gerekçeli raporunda ise fuar süresince kentin nasıl kullanılacağı konusunda ayrıntılı bilgi verilmiş; kentsel ve mimari teklif dosyasında yenileme projelerinin yanı sıra ilerleyen yıllarda da kullanılacak uzun vadeli projeler özetlerle ve resimlerle anlatılmıştır.

• **Expo için evrensel bir tema belirlenmesi**

Expo belli bir ana tema çerçevesinde hazırlanır. Özellikle 1867 Paris Evrensel Sergisi'nden sonra tema kavramı önem kazanmıştır. Temanın evrensel bir konu olması, katılımcıların yeni ve yaratıcı fikirler geliştirebilmelerine olanak tanınması ve bu bağlamda güncel ve en önemlisi Expo'ya aday kentin özelliklerine uygun olması gerekmektedir.

Expo temaları incelendiğinde,

- *Başlangıç döneminde (halkın geçiminin tarımla sağlanması, sanayi devriminin etkileriyle makinelerin günlük hayatımıza hızla girmesi ile) tarım ve buluşlar,*

- *Gelişme döneminde (sanayi devriminin getirdiği olumsuz etkilerin kentsel yaşamdan arındırılması için insan temelli yaşam felsefelerine ağırlık verilmeye başlanması ile) sanat, spor, kültür, eğitim ve*

- *Son dönemlerde ise (insancıl bir bakış ile insanların yaşam kalitesinin artırılması, çevreye verilen zararların azaltılmasına yönelik fikirler tartışılmaya başlanması ile) çevre, enerji, su, yaşanabilirlik, teknoloji, doğa ağırlıklı temalar⁶ seçilmiştir (bknz. Tablo).*

LISBONNE EXPO 1998 (<http://www.ozbird.com/OZ/OzCulture/expo88/brisan/default.htm>)

Milyardan önceki son fuar olan Lizbon Expo'su kentin eski deniz bölgesini kentin merkezi haline dönüştürmüştür. Tagus halkının 5 km. civarında 150 ükeden pavilyonlar yer almıştır. Expo çadırları fuarın sonra söküleceğinden, fuarın en önemli öğeleri ve nirengü noktaları olarak kente yapılacak yeni kalıcı yapılar olarak görülmüştür. Barselona'daki yaklaşımı benzer, Sevilla'deki yaklaşımın tersine, Lizbon fuarında bu fırsatın değerlendirilerek kentin yenilenmesi öngörülmüştür. Canlı bir kent yaşamını desteklemek için yeni binalar ve mekânlara tasarlanmıştır. Mimar Calatrava'nın tasarladığı, tren, metro ve otobüs ile gelecek 10 milyon ziyaretçinin dağılacığı Oriente İstasyonu, Expo'nun kent yaşamını etkilemesinin en iyi göstergelerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Deniz kenarında çiklet ve pis kurt merkezi yenilenmiş; buradaki mezheba, çöpük, sıran fabrikası, petrol ve gaz rafinerisi tasfiye edilmiştir. 1000 konut, okul, hastane ve dükkânlar ile işyeri merkezi ve marina ve nehir kenarındaki bahçeler Expo sonrası için planlanıyor arasında yer almıştır. Amerikalı mimar Chermayeff tarafından tasarlanan, okyanusun hem suyun yüzeyinden hem altın da izlenebildiği "okyanus okyanusunu" Expo 98'in uzun dönemdeki sembolü olarak kabul edilmiştir. 15.000 koltuklu video stadyumu sonraki Dünya Kupası maçlarını ekranlara getirmek üzere düzenlenmiştir. Diğer önemli yapılar arasında yukarıya kalkmış geniş gövdesini andıran kıvrık tahta tavandan ile yumurta şeklindeki "itopya binası" bulunmaktadır. Portekiz çadırının nehir ağızına bakan plazasının üzerine bir kâğıt gibi serken ince beton saçığı Portekiz'in denizle ilişkisinin süregelen bir kullanılması sergilenmektedir. Nehir ağzının parlayan suları üzerinde bir kölye gibi uzanan yeni 18 km uzunluğundaki köprüden tüm bu manzarayı görmek mümkündür. İçeride doğru eğilen kumbalar arabalara geniş suların bir korunma hissi vermektedir.

⁶ İnsan Doğa Teknoloji (Hannover 2000); Doğanın Gizemi (Aichi 2005); 2010, Şanghay = Daha İyi Kent, Daha İyi Dünya (Şanghay 2010) gibi...

Fuarlarda belirlenen tema ve alt temalar doğrultusunda (özellikle 1939 yılında New York’da yapılan Dünya Fuarı ile) insanlığı ilgilendiren evrensel bir konunun ve bu konunun alt temalarının da değerlendirilmesi yoluyla tüm dünyanın konuya ilişkin fikir belirtmesine olanak tanınmış ve yine belirlenmiş tema çerçevesinde mekânsal ve mimari çözümler de üretilmiştir.

Zaragoza Exposunda, Suyu evrensel bir insan hakkı olarak sunmak, ziyaretçilere suyun nasıl benzersiz bir kaynak olduğunu göstermek ve su yönetim yöntemlerini açıklayarak katılımı arttırmak serginin temel amaçları olmuştur. Bu amaçlar doğrultusunda da “Gezegende su, Su neden benzersiz bir kaynaktır? Temin ve talep – istikrarsız bir denge, Su kaynaklarına yapılan baskı ve dünya krizi, Su yönetimini tekrar düşünmek, Yönetilebilirlik, Evrensel bir insan hakkı olarak su” alt temalar olarak belirlenmiştir. Görüldüğü gibi Expo’nun teması dünyanın gündemindeki en önemli sorun olan su olarak seçilmiştir. (www.Expo2008zaragoza.es)

• Halkın Expo sürecine katılımının sağlanması

Zaragoza 2008 Expo’su için, “Nasıl bir Expo istersiniz?” sorusunun sorulduğu geniş bir anket çalışması yapılarak farklı sosyal gruplara ulaşılması ve elde edilen fikirlerin Expo projesinde kullanılması amaçlanmıştır. Halkın talepleri doğrultusunda şekillenen projenin hazırlık sürecinde 25 bin

gönüllü çalışmış ve Expo süresi içinde bu rakam 50 bine ulaşmıştır. Zaragoza Exposunun (ve buna benzer pek çok uluslararası organizasyonların) başarısında yerel halkın projeyi sahiplenmesinin payı çok büyüktür.

• Temaya uygun yer seçiminin gerçekleştirilmesi

Expo, ilk yıllarda genelde merkeze yakın büyük yeşil alanlarda yapılmaktaydı. Ancak sonraki süreçte; teknolojik ve bilimsel gelişmeler nedeniyle, Expo alanları olarak kullanılmak üzere genellikle kent merkezi yerine kentin çeperlerinde yer alan, kullanılmayan (çöplük⁷, depo⁸, liman, rafineri gibi endüstriyel tesislerin bulunduğu) bölgeler seçilmiş ve bu alanların iyileştirilmeleri yoluyla kente kazandırılmaları amaçlanmıştır. Böylelikler, kent içinde ve dışında yer alan ve kullanılmayan bölgelerin kente bütünleştirilerek yeni bir kentsel merkez haline getirilmesi hedeflenmektedir. Bu noktada yer seçiminin ardından yaşanan planlama süreci, seçilen Expo alanının kentle bağlantılı bir sistemin parçası haline getirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

“Su ve Sürdürülebilir Kalkınma” temalı Zaragoza Dünya Fuarı’nda yer seçimi de temaya uygun olarak yapılmış ve Ebro Nehri seçilmiştir. Dolayısıyla Expo sürecinde yapılacak çalışmalarla, ıslah edilen nehir kenarında, bir yeşil koridor kazandırılması hedeflenmiştir. “Su ve

⁷ Örneğin; York'ta Flushing Meadow çöplüğü sağlıklı ve yaşanabilir bir mekâna dönüştürülmüştür.

⁸ Örneğin; Lizbon'da yağ ve kimyasal depolama alanı temizlenerek Expo alanına dönüştürülmüştür.

Önce ve sonra, Lizbon Tapus Nehrinin etrafındaki expo alanı önceden yağ ve kimyasal deponisi alanı Ben Randa Çevre Yatırımı uygulaması sonucu temizlenmiştir.

Torino gülselimi ile Milano kenti tersanesinin dönüştürülmesi

Osaka 90 Expo'su büyük ölçekli ve doğal olarak geleneksel dünya fuarları ile yarışmıştır.

London 1851 The Crystal Palace

Paris 1889, 1900, 1937 The Eiffel Tower

Barcelona 1929 German Pavilion

Seattle 1962 The Space Needle

Hannover 2000 Hungarian Pavilion

Atomium 58 Brüksel

Man the Explorer 67 Montreal

Sürdürülebilir Kalkınma” teması ile yapılacak Expo; duyarlılık yaratmak, bunun sürdürülebilir kalkınma ile bağlantısını ortaya koymak, çözümler üretmek, dünyanın farklı yerlerinde yaşanan sorunlar ile iyi uygulama örneklerini göstermeyi hedeflemiştir.

Ayrıca, Expo’ya ev sahipliği yapacak kentin 10-15 milyon ziyaretçiyi kaldıracak altyapıya sahip, doğal ve sanatsal varlıklarını çok iyi koruyan ve tanıtan bir kent olması çok önemlidir. Eğer Expo sürecine girilecekse, günümüzden başlayarak bu yönde adımlar atılması çok önemlidir. Ancak; İzmir örneğinde yaşanan yer seçim kararı bizlere önemli puan kaybettirmiştir. İtalyanlar doğal değerlerinin koruyarak yaşatırken, bizim

bu alanları imara açmamız olumsuz bir durum olarak değerlendirilmiştir.

Şöyle ki; İzmir de Expo 2015 için fuar alanını olarak İnciraltı bölgesi seçilmiş ve buradaki Limanaltı bölgesinde 550 hektarlık bir alan otel ve rezidans-gökdelenler yapılması için ayrılmıştır. Ayrıca İnciraltı bölgesi tarım potansiyeli yüksek ve doğal sit alanları barındıran bir alan olmasına rağmen; bölge turizm alanına dönüştürülmüş ve bu bağlamda da imarı, hukuki sorunlar nedeniyle gündem yaratmıştır⁹.

Milano kenti ise eski ve yeni yapılan son fuar alanı ile 460 bin metrekarelik, hazır, bitmiş ve kullanılan kapalı alanla dünya çapında ikinci (495

⁹ Çevre ve Orman Bakanlığı İzmir-Manisa-Kütahya kentleri 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı ve İzmir Büyükşehir Belediyesi Nazım İmar Planı’nda “tarımsal niteliği korunacak alan” olarak belirlenen İnciraltı bölgesinin Expo 2015 için, Kültür ve Turizm Bakanlığı’na çıkartılan “İzmir-İnciraltı Turizm Merkezi Çevre Düzeni Planı” ile “fuar alanı” olarak belirlenmiştir. Şehir Plancılar Odası İzmir Şubesi bu kararı “Kamusal değeri ile İzmir’deki ender açık alanlardan biri olan İnciraltı bölgesinin tüm değerleri yok sayılarak, özgün karakterinden uzak yoğun yapılaşmasının önünü açacak, kısmen kaçak yapılaşmış olan alan içerisinde imar affına dönüşebilecek ve benzeri yapılaşmayı özendirerek bu kararın, EXPO 2015 ile bir ilgisinin olmadığı” altını çizerek karşı çıkmıştır. (<http://www.spoizmir.org>)

bin metrekare ile Hannover) durumdadır. Ayrıca Milano 170 hektar açık alanla dünyada en geniş açık alan sahip olan fuardır.

• Özel Expo Mimarisi ve Mimaride Yenilikçi yaklaşımlar

Expolar aynı zamanda ağırlıklı biçimde mimari öğelerle gerçekleştirilmiş zengin iletişim tasarımı ortamlarıdır. Dünya fuarlarında tüm dünya ülkeleri ülke pavilyonlarını; kimliklerini ve kültürlerini sergilemek amacı ile başlı başına birer temsil elemanı, mesaj iletme aracı olarak görmüşler ve kimliklerinin görselleştirilmesinin en önemli aracı olarak kullanmışlardır.

Expo tarihine göz attığımızda, Expo'nun bir kente bıraktığı mirasın nitelik ve niceliğinin ne kadar zengin olduğunu görülebilir. Ayrıca Expo yapıları kente önemli bir kimlik de kazandırmaktadır. Bunlardan en önemlisi Eyfel Kulesidir. Kule, 1889 Paris Expo'su için geçici olarak inşa edilmiş ve 120 yılı aşkın süredir Paris'e hem maddi getiri sağlayan hem de şehrin hafızalardaki yerini sağlamlaştıran simgesel bir yapı olmuştur.

Ayrıca Expo mimarlığı; yıllarca camın mimarideki kullanımında öncül olan Paxton'un Kristal Palas'ı (Londra 1851); 1957 Berlin Interbau sergisindeki Frei Otto'nun Uzay Kirişli ve mebran örtülü çatı strüktürü; Mies Van der Rohe'nin

ZARAGOZA EXPO 2008 (www.expozaragoza2008.es)

İspanya Kralı Juan Carlos tarafından 14 Haziran cumartesi günü açılan ve 3 ay süren EXPO 2008'in teması, Su ve Sürdürülebilir Gelişimdir. İspanya'nın 600.000 nüfuslu tarihi değerleri ile ünlü Zaragoza'daki 25 hektarlık alana inşa edilen EXPO'ya 120'ye yakın ülkenin katıldığı ve maliyeti 3 milyon avroya bulmuştur. Expo'ya yaklaşık 3 ay içinde 6 milyona yakın kişinin ziyaret etmesi bekleniyor. 5 tematik sergi ve 8 büyük eko-coğrafik alanda gerçekleştirilen Zaragoza Expo'nun 135 milyon avro getiri sağlayacağı hesaplanıyor.

Ebro Nehri

Serginin amacı, insanın doğaya ait olduğu' Şeyyle, geçişinin var olması için suyun öneminin ve doğa ve kültür arasındaki yakın ilişkiyi düşündürmektir. Gezegendeki her bir beliri bir miktar suyun varlığı, suyun baskınlığı, su hareketleri, suyun yaratıcı gücü, biz suya ve su, insana ilham verir temelini ile ele alınacaktır. Etkinlik, Ebro nehrinin kıyısında gerçekleştirilmiştir. Serginin en sembolik yapıları ise şunlardır.

Yaşam için su (Water Tower) sergisi; Expo 2008'in dikey konu sayılan Water Tower, Yaşam için su (Water for life) sergisi düzenlenmektedir. Tabii su damlası şeklindeki yapı, baştan beri sadece görsel bir nesne olduğu için değil, aynı zamanda da sınırsızla gezilen 73 metre yüksekliğindeki camdan yapı ile hem Expo alanının, hem su parkının hem de Zaragoza kentinin doğu kısmının izlenebilirliği bir yer olduğu kadar, etkinliğin önemli öğelerinden biri olarak görülmektedir.

Su - benzersiz bir kaynak (Bridge Pavilion) sergisi Ercunun ana girişlerinden biri olan yapı Zaha Hadid tarafından, Ebro nehrine benzer bir şekilde, gladyüs çığının açılı kapanması gibi kendi üzerinden geçen ve kırılan bir mekan eger olarak tasarlanmıştır. Yapı, nehrin iki yakasını birleştiren aynı zamanda suyu ve suyun dünyamızdaki rolünü sembolize etmektedir.

Enrique Tessa Berto tarafından tasarlanan Water Tower

Su - benzersiz bir kaynak (Bridge Pavilion) sergisi Ercunun ana girişlerinden biri olan yapı Zaha Hadid tarafından, Ebro nehrine benzer bir şekilde, gladyüs çığının açılı kapanması gibi kendi üzerinden geçen ve kırılan bir mekan eger olarak tasarlanmıştır.

Deniz müzesi (Aquarium) sergisi; Aquarium'un en büyük taze su akvaryumu yapısı, 500 numune ve tüm dünyadaki farklı nehir sistemlerine özgül 300 hayvan varlığı türünün sergilenmektedir. İspanya'da içinde süzgeç, memeli ve amfibilerin de bulunduğu, bu kadar zengin ve çeşitli su canlılarını yaşayacağı ilk akvaryum. Aynı zamanda eğitim, araştırma ve dağıtım amaçlı kullanılacak. Nil, Mekong, Amazon, Murray, Ebro gibi büyük nehirleri örnek alarak

ruhları ve gücü kirdarlıklarını göçer önüne sermek Aquarium'un merkezi Dünya Nehri (World River) oluşturuyor. Yapı geçişli simgeleri ve tüm kıtaların birleşik ve okyanuslarla çevrili bir ada olduğu imajını oluşturulmaktadır.

Su kentleri sergisinde; suyun "kentsel bir kaynak" olduğu önemi belirtilmekte ve kentlerde yaşam kalitesini artırmayı amaçlayan bu duşal öğenin değeri vurgulanmaktadır. Ebro Plaza'da yer alan **Paylaşım su sergisinde** temel amaç, yönetim birimi olarak nehir yatağının avantajlarını anlatmaktır. Sergi ile kişisel deneyime dönüştürmek daha katımcı ve dayanışmacı bir ortam yaratılmaktadır.

Sergi alanı ve tesislerinin, etkinlik bitimi olan Eylül ayından sonra da kentin yeni bir gelişme bölgesi olarak kullanılması düşünülmüştür. Binaların bazılarını kırılacak ya da bazı kısımları verilecek. Aragon Pavilion denilen yapının bölgesel belediye için bir genel müdürlük merkeziye dönüştürülmesi planlanırken, Water Tower ve Bridge Pavilion'un ise yerel Fransız kuruluşlar tarafından alınması beklenmektedir. Alanın büyük bölümünün alışveriş merkezi ve iş çevresi için bir bilim parkının inşaatı için kullanılabileceği söyleniyor.

1929 Barcelona pavyonu, Montreal Expo'da Buckminster Fuller'in jeodezik kubbesi; Osaka 1970'te Kenzo Tange'nin çelik borularla gerçekleştirilen festival meydanı ve Davis Chermayef ve arkadaşlarının gerçekleştirdiği pnömomatik membranlı ve olağanüstü açıklıklı Amerika pavyonu; Hannover Expo'daki kağıt Japon pavyonu; hareketli Estonya pavyonu; suyun önemini vurgulayan Fin pavyonu; Brüksel'deki Atomium; 1967 Exposu'nda kent içinde

bahçeli konut birimlerinden oluşmasına rağmen özel mülkiyet, temiz hava, gün ışığı ve kent dışı mekânın bulunduğu bir yaşantı sunarak "Daha iyi bir dünya yaratabiliriz" yaklaşımıyla Moshie Safdie tarafından tasarlanan toplu konut bloğu Habitat gibi daha pek çok Expo mimarisi hem yapı teknolojilerine kazandırdıklarıyla hem dünya mimarlık diline getirdikleri yeniliklerle çağımızın mimarlığını içinde önemli bir görev üstlenmiştir. (Kaftancı, 2007; Altun, 2007)

İZMİR EXPO 2015 (ADAYI) (www.Expo2015izmir.org.tr)

3 Mayıs 2005 tarihinde, BIE nezdinde gerçekleştirilen resmi başvuru ile "Daha Sağlıklı bir dünya için yeni yollar ve Herkes için Sağlık" temasının belirlenmiştir. Sağlık insanlığın daima üzerinde durduğu ve geliştirmeye çalıştığı bir konudur. İnsanlık bugün de gelecekte de sağlık alanında araştırmalarını sürdürerek, insan vücudunun bilinmezlerini çözmeye, onu tehdit eden hastalıklarla mücadeleye devam edecektir. Sağlık teması sadece insanın fiziksel veya ruhsal sağlığını değil, sağlık sisteminin içerdiği tüm alan ve sektörleri kapsayacak en geniş anlamıyla kullanılmaktadır. İzmir ve Türkiye'nin jeotermal kaynakları ve kaplıcaları ile sağlık turizmi açısından dünyanın en bereketli noktalarından biridir. İzmir'in bir diğer özelliği denizle kaplıcaının buluşmuş olmasıdır.

Yaşam Kalitesi, Herkes için Sağlık, Sağlıklı Yaşam, Sağlıklı Toplum, Kaliteli Yaşam, Sağlıklı Şehirler Ağı, Sağlık Turizmi-Kaplıcalar gibi konu başlıklar üzerinde çalışılarak alt tema başlıklar belirlenmiştir. Alt temalar ise Hayata Gelece, Sağlıklı Bir Çevre, Uyum İçerisinde Yaşam, Sağlık Hizmetleri iştirakidir.

Sağlık ve Yaşam Kalitesi başlıklı bir tema, önceliklerle uyumlu bir bütünlük taşıyacak, insanlığın gelecekte beklenenleri ile örtüşecektir. Doğa, teknoloji ve doğanın arılar, daha iyi bir kent, daha iyi bir dünya için kullanılacaklar ve hedef, insanın yaşam kalitesini yükseltmesidir.

İzmir'in Expo 2015 için belirlenen tema; İzmir bölgesi; antik dönemden bugüne önemli bir sağlık merkezi olması; jeotermal kaynakları ve kaplıcalarının varlığı, hekimliğin babası sayılan Hipokrat ve eczacılığın babası sayılan Galen Asklepon ile çalışmalar yapmış, Bergama Altın Antik Şifa Merkezi, tıbbi jeotermal tedavi yöntemlerinin uygulandığı ilk merkezlerden birisi olması ve Homeros'un destanlarında bahsi geçen Agamemnon Kaplıcaları (Diana Hamanları) yer alması nedenleriyle seçilmiştir. Dünyanın en büyük 10 şifetinden 4'ünün sağlık sektöründen olduğu düşünülürse Expo'ya kadu ve destek bulmak konusunda büyük kolaylıklar taşınmaktadır.

DNA Kalesi İzmir'e gelecekteki kapsayacak bir noktaya yerleştirilecek antik DNA

Kulesinin sadece Expo 2015 süresince bir temal yeteneğinin olduğu, uzun dönemde İzmir'in yoğun biçimde sağlık turizmine yönelmesi halinde bir simgesi olarak değerlendirilebileceği belirtiliyor.

Alanda ayrıca şu kullanımları yer alması düşünülmektedir: Ay (çevreinde 2 bin kişilik oturma düzeni) -Yıldız (çevreinde bir kule) Tiyatrosu, Bin 500 konutluk Expo köyü, çocuklar için özel bir ev, 12 ha Expo Gölü, Expo Tepesi, Yaklaşık 20 ha lik Expo Parkı ve Bahçeleri.

Expo bitikten sonra kent, Kültürpark'ın 5 katı büyüklükte, New York'taki Central Park ya da Londra'daki Hyde Park gibi bir alan kazanacak. Ülke pavyonları kongre ya da araştırma merkezleri ve müzelerle dönüştürülecek.

Sergi alanı 168 ha, Park alanları 119 ha, deniz kıyısı parkı 83 ha olmak üzere Expo Alanı 370 hektardır. Tahmini ziyaretçi sayısı 39 milyon, katılımcı ülke sayısı 129'dur.

MİLENYUM - MILANO EXPO 2015 (www.milanoexpo-2015.com)

Milano Expo 2015 teması "Geçmişimizde beslenmek, yaşam için enerji" ana başlıklarından hareketle, alt temaları tanımlıyor: Dünya kültürleri, etnik gruplar ve beslenme, Dayanışma ve besin, Tarım ve biyolojide teknoloji. Ayrıca 2007 yılının başlarında kabul edilen BM Milenyum deklarasyonunu da dikkate alarak grafik ve stüdyolarında Milenyum ve Milano kelimelerinin birlikte kullanılmıştır. Logosunda da Da Vinci'nin Vitruvian Adamı kullanılmıştır.

Belirlenen bu tema çerçevesinde çeşitli sempozyum ve konferanslarla evrensel sorunlara dikkat çekilip, hedefler gösterilip ve bilimsel atımlarla ilham alınarak ve fikirler tüm dünya ile paylaşılıyor. (Üstler arası bir konferans Marta Kadei forumu, Nişinde sağlıklı yaşam, anti-aging, 1906'dan 2015'e Milano Fuarları, Haziran İtalya-Meksika Ticaret Forumu, İçerikler çeşitliydi ama sonuç hep aynı kaldı: Expo 2015 Milano) Milano son atılımı Haziran'da iklimin değiştiği çağda geçerken beslenmek, 2015 için hazırlanmış başlıklı kapsayan bir konularla Forum düzenleniyor. Forum konusu ve konuşmacıların (Amartya Sen 1998 Nobel Ekonomi ödülü sahibi, Per Finstrup-Andersen Beslenme Politikaları Araştırma Enstitüsü başkanı, Zohra Ben Lakhder Tunus Üniversitesi Folk prof., Bao-Rong Lu-Guten Üniversitesi, Ana Lydia Saaka-Brezilya) ile ulusal ve uluslararası basının ilgiyi çekerek avantaj elde etmiştir.

Expo'nun düzenleneceği alanlar için yenileme çalışmaları, yeni Milano Fuar Alanının inşası, Milano'nun merkezi ve kentin çevresi arasında yeni bir merkez oluşturma ve Milano'nun odak noktasını değiştirme fikri ile var olan kentsel politikaları aşarak ortak merkezi bir büyüme modeli öngörülmüştür. Expo 2015 alanı, Milano analitik sisteminde işgal bir alanı konumlanacaktır. Expo 2015 ile Milano'da başlayan yenileme hareketi Renzo Piano, Norman Foster, Daniel Libeskind, Massimiliano Fuksas ve Vittorio Gregotti'den oluşan birçok önemli prestijli proje ile Expo'nun belirmediği yeni zaman ulfuna da katkılarıdır.

Leonardo da Vinci'den ilhamla ilgili olan 15. yy'da yapılmış olan iskale ile başlayan tamami yenilenecek olan güzergâh, kentin suya buluşma noktası haline gelecek. Yeni Fuar Alanı Pero-Rho sergi merkezinde tasarlanan yeni fuar alanı Milano ve Lombardiya'nın heybetli yeni giriş kapısı ve dünyanın ekonomik ve sosyal gelişiminin de katkılıcı olmasına aday. Dünya'nın en büyük fuar alanları arasında yer alacak olan merkez Massimiliano Fuksas tarafından tasarlanmıştır. Merkez, Milano'nun gelecekteki ikon projelerinden birisi olmasına adaydır. Grande Bovisio Eskiden endüstriyel bir tesis olan Grande Bovisio,

Porta Nuova

Kuleler

ticaret, toplantı ve kültür fonksiyonlarının bir arada bulunduğu bir kent merkezi olarak planlanıyor. Bir diğer mimari efsane ise Porta Nuova Projesi, tekil bir stratejik proje olan Garibaldi-Repubblica, Varese ve Isola alanlarını yenileme projesidir. Buna ek olarak projede, ofisler, konutlar, oteller, mağazalar ve beş adet de kültürel alan olması planlanıyor. Projenin merkezinde ise 160.000 m²'lik yaya alanı ve Ajaç Kütüphanesi Parkı bulunacaktır. Portello Portello projesi alışveriş alanı, hemen kullanılmaya hazır büyük kent meydanıyla onu takip edecek olan konut, ofis, servisler, otomatik sosyal düzen içinde yaşanabilir alanlar tasarlanıyor. Özgün ve sade çizgiler İtalyan mimarisindeki yeniliği ve beton kullanımını gösteren güzel bir örnektir. Parkın tasarımı Charles Jencks ve Andrea Kijar tarafından yapılmıştır.

Portello

CityLife

Santa Giulia Projesi Santa Giulia Projesi, kentin karesinde bulunuyor. Kent merkezinde bulunan proje gerçekleştirilmezden önceki güçlü idealleri tarif ediyor. Proje alanı 1,20 ha'dır Altyapı bakımından oldukça gelişmiş olan bu alan "kent içinde kent" olarak tanımlanmakta ve Norman Foster tarafından alıcılara değerlendirilerek geliştirilmiştir. **CityLife Projesi** CityLife Projesi'nin konularına alan kentin sembollerinden birisi olacak olan Milano Fuar Alanı'nın İtalyan alan ve tasarlanmasını vitri haline gelmesi için yeniden düzenlenecektir.

Üç kuleden oluşacak olan proje kentin yüzü için oldukça yenilikçi ve kentin yeni simgesi olacaktır. Ayrıca alanda Milan Çaldığı Sanatlar Müzesi'nde inşa edilecektir. Grande Bovisio: Terk edilmiş bir endüstriyel alan Trienali'nin yeni merkezi ve Politeknik Üniversitesi'nin yeni bölümleri yerleştirilerek zenginleştirilmiştir.

Ayrıca alanda Milano'daki Nord Projesi, Sesto San Giovanni bölgesinde Renzo Piano tarafından tasarlanan endüstriyel bir bölgenin dönüşümü, Nüroloji ve kanser araştırma merkezlerinin de bulunduğu üç hastaneden oluşan Multifonksiyonel Sağlık Merkezi, CERBA (Avrupa gelişmiş Biomedikal Araştırma Merkezi), Adalet Merkezi, Eski bir mezbaha olan bina Lezzet ve Sağlık Kentinde, San Siro Stadi temanın yenilenerek Spor Kenti, Demiryolu Alanları, Mario Botta tarafından yenilenen Scala binasında sahneler ve göster alanları, Pierluigi Cerri tarafından tasarlanan Annalisa Pomodoro Vakfı, Studio Grafonin tasarımı olan Bocconi Üniversitesi Eki Binası, Avrupa Bilgi ve Kültür Kütüphanesi, İtalo Rota tarafından tasarlanan 20. yy Müzesi de yer alacaktır.

• Kentin alt ve üstyapısının geliştirilmesi

Öncelikle Expo Fuar Alanı'nın inşası gerekmektedir. Bu amaçla, Expo'nun düzenleneceği kentler için önemli yenileme çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca Expo için kent ve kent merkezine yönelik kentsel politikalar ve stratejiler geliştirilmektedir.

Expo, Zaragoza kentine bazı önemli yapılar kazandırmıştır. Bunlar; Köprü¹⁰, Pavyon, Su Kulesi ve dünyanın beş büyük su sisteminden getirilen canlıların tanıtılacağı Akvaryum Pav-

yonudur. Ayrıca kentte 7 bin yeni turistik yatak içeren belgeli konaklama tesisleri yapılmıştır. Hafif raylı taşımacılık sistemi geliştirilmiş ve havaalanı yenilenmiştir. Expo ile eş zamanlı olarak gerçekleştirilen "Su ve Suya Dayalı Kalınma" konulu uluslararası sempozyuma yönelik olarak fuar alanına bitişik bir kongre merkezi de yapılmıştır.

Lisbonne Expo 1998 kapsamında canlı bir kent yaşamını desteklemek için yeni binalar ve mekânlar tasarlanmıştır. Mimar Calatrava'nın tasarladığı,

¹⁰ Örneğin, bu yıl yapılan Expo 2008 Zaragoza'nın teması "Su ve Sürdürülebilir Gelişim"dir. Ebro nehrinin kıyısında gerçekleşen etkinliğin ana yapısı ise Zaha Hadid tarafından tasarlanan Köprü (Bridge) Pavyonudur. Yapı, üzerinden geçtiği nehrin benzer şekilde, bir gladiolus çiçeğinin açılıp kapanması gibi kendi üzerinden geçen ve kıvrılan bir mimari eserdir. Yapı, nehrin iki yakasını birleştirirken aynı zamanda suyu ve suyun dünyamızdaki rolünü sembolize etmektedir. (www.Expo2008zaragoza.es)

MONTREAL EXPO 2017 (www.expo17.ca)

2017 yılında Kanada 150. doğumunun Expo ile kutlamak istemektedir. Expo 2017 sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik konulu bir fuar olacaktır. Kanada uluslar arasında önemli bir yere sahip ve dünyanın bazı bölümleri tarafından çevre konusunda da şampiyon olarak görülmektedir. Montreal liman bölgesinin sahilleri, gelişme stratejilerinden kimlikle faydalanamayan dolayısıyla potansiyellerini kullanamayan çeşitli birleşik hükümet organlarıdır. Bu alanların gelişmesi, yerel ve ulusal gelişme için anahtar rolü oynayan deniz ticaretinin çok önemli olduğu anahtar için hayattır. Dolayısıyla uzun zamandır liman kullanımında olmayan bu alanın geliştirilmesi Expo kapsamında düşünülüyor.

expo17

Hükümet bakışı ve amaçlar; Gözde bir kent mekanı olarak Liman bölgesinin vizyonu Montreal'i yapmak, çalınmak ve eğlence için daha iyi bir yer haline getirmektir. Bu aynı zamanda Kanada'nın ekonomisinin daha da güçlenmesine yardım edecektir. Vizyon dört amaca yöneliktir: Sağlık ve başarılı şehirler ve topluluklar, Bozulmuş, kirlenmiş alanları temizlemek ve sürdürülebilir kentsel gelişme, Hükümetin tüm kademelerine saygı ve üçüncü partilerin çıkarları ve Ekonomik canlılıktır. Bu vizyona ulaşmak için alanın rehabilitasyonu yapılarak liman bölgesinin daha yeşil, daha temiz ve işyerleri, konutlar ve turistler için daha cazip hale getirilecektir. Uygulama prensipleri: Kaliteli hizmetlerin çabalarını en iyi şekilde yönlendirmek, Hükümetin tüm kademelerine saygı ve üçüncü partilerin çıkarları, Ekonomik, sosyal ve çevresel gelişmelerin sürdürülebilir yaşamak için ortak çabalarını yapmak, Kanada'nın ulusal ulaşım sistemini önceliklerini belirlemek, Devam eden Liman uygulamalarının olumsuz etkilerinin önlenmesini sağlamaktır.

MIRAS Atılabilir pavilyonlar artık eski günlerde kaldı. Expo 17'de gelişmiş modüler alanlara her bir yapı ve pavilyonun daha sonra da kullanılabilmesine olanak tanıyor. Bazıları Montreal'de kalırken bazıları da sökülüp başka bir yere taşınacak. Örneğin kimi pavilyonlar uzak bir alanda medikal kampa dönüştürülecek ya da merkezde bir toplum merkezi. Bölge dışı Montreal kentsel dönüşüm, modern toplu taşıma ve çevresel sorumluluklar için bir model olacaktır.

TOPRAK Üzerinde yaşadığımız toprak bizim yaşamımız için hayati öneme sahip birleşik ekosistemdir. 1972 yılında Apollo 17 uçuş aracılığıyla dünyayı uzaktan görüntülediğimizde, biz yoldaki imajı yanlış yaşayan organizmaların izlenimlerini ifade etmekteydik.

ATES Enerjiyi, ilk çağların basit sistemlerinden günümüzün karmaşık sistemlerine kadar çok büyük miktarda enerji bizim hayatımızı konforlu bir biçimde sürdürebilmemiz için tüketir. Expo 17 bize enerjinin kullanımını ve korunmasını yeni yöntemleri öğretiyor. Habitat 2017 yeşil toplumun bir modeli olacak ve bize çevre üzerindeki etkilerimizi en aza indirmek için neler yapılabileceğimizi gösterecek. Aynı enerji tüketimi dünyayı etkiliyor ve atmosferi değiştiriyor. Bu 150. yıl kutlamalarında Kanadalılar bazı kuruma yöntemlerini kullanımı hususunda insanları teşvik edecekler.

SU bütün kaynaklar içinde en değerli kaynağımızdır ve bizim yaşamımızın temelidir. Buna rağmen, değerli bir mal gibi davranılmaktadır. Dünyanın en büyük nehirlerinden biri olan Saint Lawrence nehri dahil su yollarımızı kirletmeye devam ediyoruz. Son çalışmalar nehrin büyük bir kısmının artık yaşam içemediğini ortaya koymaktadır.

HAVAEğer dünya basket topu büyüklüğünde olsaydı, atmosfer ota kalınlığında olurdu. İnsan aktivitelerinin ürettiği sera gazları dünyamızı çevreleyen atmosferin yapısını değiştirilmekte, bozulmaktadır. Atmosferdeki bu etki dünyamızı ısıtmakta, buzulları eritmekte ve dünya üzerindeki yaşam tehlikeye girmektedir. 150. yıl kutlamaları küresel ısınmaya savaşmak ve Kyoto protokolünü imzalayabilmek için fırsat getirmektedir. Tüm dünyada kuruma çalışmalarını teşvik eden expo 17 alternatif enerji kaynaklarını ve diğer yenilenebilir teknolojileri bize gösterecek. Expo kapsamında oluşturulacak anahtar bölgeler eski Montreal'de temiz havaya yardım edecek. Dünyanın bazı önemli kentlerinde halen kullanılan onaylanmış ulaşım teknolojileri tarihi açıdan önemli bölgelere ulaşımı sağlayacak.

150. yıl kutlamaları çerçevesinde Tekeçerik temizlenecek ve suları içindeki toksik artıklar toplanacak. Ayrıca, Saint Lawrence nehri ve büyük göllerin temizlenmesi teşvik edilecek. Saint Lawrence nehri kurtarmak expo 17'nin en önemli amaçlarından biri 2017'ye kadar nehrin birtan çabı haline geldiğini ve bazı türlerin temiz yaşamaya başladığını görmek istiyoruz. Nehrinin bu kirlenme bulgularına da çok büyük zararlar vermektedir.

Kyoto protokolünü imzalayabilmek için fırsat getirmektedir. Tüm dünyada kuruma çalışmalarını teşvik eden expo 17 alternatif enerji kaynaklarını ve diğer yenilenebilir teknolojileri bize gösterecek. Expo kapsamında oluşturulacak anahtar bölgeler eski Montreal'de temiz havaya yardım edecek. Dünyanın bazı önemli kentlerinde halen kullanılan onaylanmış ulaşım teknolojileri tarihi açıdan önemli bölgelere ulaşımı sağlayacak.

tren, metro ve otobüs ile gelecek 10 milyon ziyaretçinin dağılacığı Oriente İstasyonu, Expo'nun kent yaşamına olumlu etkilerinin en iyi göstergelerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Deniz kenarında yer alan kötü görünümlü kent merkezi yenilenmiş; buradaki mezbaha, çöplük, silah fabrikası, petrol ve gaz rafinerisi tasfiye edilmiştir. 1000 konut, okul, hastane ve dükkanlar ile işyeri merkezi ve marina ve nehir kenarındaki bahçeler Expo sonrası için planlananlar arasında yer almıştır.

2015 Milona Exposu içinse kente has güzellikler, faytonlar, tramvaylar yeniden hayata geçirilerek;

eski yapılar restore edildiğinden expo sonrası kullanıma da yönelik yeni eğlence ve dinlenme alanları yaratılacaktır. İzmir'in "Herkes için Sağlık: Daha İyi Bir Yaşam için Yeni Yollar" başlıklı temasına karşılık yarışa "Gezegimizde Beslenme: Yaşam için Enerji" temasıyla katılan Milano tarafından gerek sunumlarında, gerekse tanıtım çalışmaları sırasında kentin böyle büyük bir organizasyon için gereken altyapıya şimdiden sahip olduğunun vurgusu sıkça yapılmış ve önemli bir avantaj sağlamıştır. Bu nedenle Expo'ya aday olmadan önce gerekli altyapı çalışmalarının bitirilmesi çok önemlidir.

PLANLAMA
2009/2

• **Ülke ve kente özgü çıkarımların kullanılması**

Bazı Expo lar zamanlama olarak ülke için önemli günlerin yıldönümlerine eş zamanlı olarak belirlenmiştir. Örneğin; Zaragoza'nun kurtuluşunun 200'üncü yılı ve 1908'de düzenlenen İspanyol Fransız ortak Expo'sunun 100'üncü yılı kutlamaları, 1893 Şikago Exposunda Amerika'nın Keşfinin 4. Yüzyılı, 1905 Liege Belçika'nın bağımsızlığının 75. Yılı kutlamaları Expo ile birleştirilmiştir. Milano Exposunun teması Birleşmiş Milletler Milenyum Deklarasyonu ve Da Vinci'nin hümanist kimliğiyle bütünleştirilmiştir.

• **Expo Alanlarının Fuar sonrası Kullanımı**

Önemli finans kaynakları ile yapılan Expo alanı ve binalarının fuar sonrasında kullanılmaları önemlidir.

1940 yılında düzenlenen San Francisco Expo'su körfezde yapay olarak inşa edilen bir ada üzerinde yapıldı. Fuardan sonra havaalanı olarak kullanılması düşünülen alan II. Dünya Savaşında deniz üssü olarak kullanılmıştır. 1997'ye kadar bu amaçla kullanılan alanda günümüzde konutlar ve film stüdyoları bulunmaktadır.

Knoxville Expo'su (1982) döneminden kalan dünya fuar parkı bazı etkinlik ve şovlara halen ev sahipliği yapmaktadır. Fuar zamanı çok popüler olan bir yapı olan Puzzle'ın kopyası onarılmakta, Sunphere ve Tennessee amfiteyatrosu yenilenmekte ve halen bu yapılardan müze ve tiyatro amaçlı yararlanılmaktadır.

Brisbane Expo'su (1988) sonrası alan, park, ticaret alanı ve düşük-orta yoğunluklu yerleşim alanı içeren "South Bank Parklands" olarak yeniden açılmıştır.

İspanya'nın Sevilla kenti, 1992 Exposu için yeni baştan yaratılmış, uzun vadeli kredilerle inşa edilen fuar alanları ve yapıları Expo sonrasında da değerlendirilmiştir. Expo alanı günümüzde teknopark olarak kullanılmaktadır. Ayrıca Şili ve ABD gibi bazı ülkelerin pavyonları bugün üniversite binası olarak kullanılmaktadır. Pekçok müze ve eğitsel sergiler alan içerisinde yer almaktadır. Günümüzde ise alanda tiyatro, sinema gibi çekim merkezleri yeniden geliştirilmekte ve alan kafe, bar ve restoranlarla zenginleştirilmektedir. Ayrıca Sevilla'da düzenlenen Expo'nun kurul-

duğu alanın yılda 1,4 milyar dolar katma değer yaratan bir teknoparka dönüştürülmüş olması da Sevilla'nın organizasyon ve planlamadaki başarısının bir göstergesidir.

Sonuç olarak;

Expo fuarlarının kentsel gelişim bağlamında yarattığı etkileri;

- *mekânsal kalite; kentsel mekân düzenlemele-
rinde daha sağlıklı, yaşanabilir yerlerin olu-
şumunu sağlayacak müdahaleler yapılması,*
- *ekonomik kazanç; ziyaretçi akışları ve
kentsel yatırımların canlandırılması amacıyla
ekonomik gelir elde edilmesi,*
- *tanıtım; kentin küresel düzlemde tanıtımının
sağlanması,*
- *kentsel örgütlenme; sivil toplum kurumları-
nın, yerel yönetimlerin ve özel sektörün ortak
hareket edebildiği bir inisiyatif oluşturulması*

şeklinde özetleyebiliriz. (Dündar, 2007, 15)

Ayrıca, Expo temasını belirlemek için tüm ülkede toplantılar düzenlenerek önerilerin alınması; tanıtım, marka ve kurumsal kimlik için destek alınması ve halkın bu etkinliği desteklemesi için tanıtımlar yapılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra; şehir planlama, ulaşım, altyapı planlaması ile kentsel iyileştirme ve yenileme projeleri için maliyet analizleri ile finansal fizibilite çalışmaları yapılması ve Dünya Fuarı için temaya uygun yer belirleme sürecinin planlama ile belirlenmesi ve lobi çalışma sürecinin iyi organize edilmesi gerekmektedir.

Antalya Exposu İçin Öneriler

EXPO 2014 olmadı 2016'yı biz kaptık!

EXPO 2014'ü Antalya'ya getirmek için İspanya'da kurumu varamadık gelen EXPO heyeti İspanya'dan EXPO 2016'ya döndü. EXPO'ya sadece geçtik oldu.

Kaynak: Sabah Akdeniz 5.09.2009

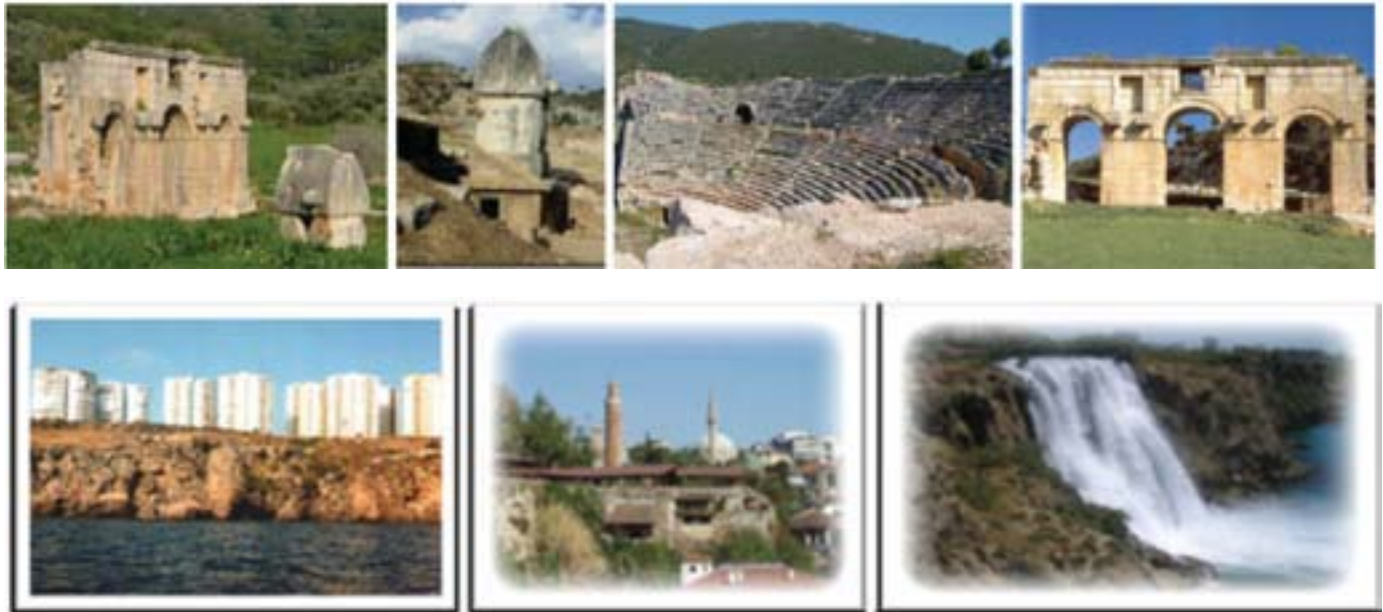
Antalya 2016 Exposu için Çocuk ve Çiçek teması ile aday olacağını belirtmektedir. Ancak bu tema Expo için gerekli çalışmaların (özellikle yersaçimi, üstyapı ve altyapı) kısıtlı hazırlanma süresi içinde bitirilmesinin zorluğu nedeniyle inandırıcılığını yitirebilir. (İzmir'in yaşamış olduğu süreç bu duruma bir örnektir.)

Kanımızca Antalya'nın, Cumhuriyet'in 100. Yılı olan 2023 yılı Exposu için adaylığını koymasının bir dünya kenti olması yolunda çok ciddi bir adım olacaktır. Ayrıca, Antalya'nın; tarihi değerleri, coğrafi konumu, iklim özellikleri ve Türkiye'nin Avrupa Birliği ile gelişen ilişkilerine bağlı olarak Expo adaylığında sahip olduğu şanslı konumun başarıya dönüştürülebilmesi için, çok büyük bir tanıtım ve lobi çalışması yapılması gerekmektedir.

Kent; turizm potansiyeli, son yıllarda toplu taşıma sistemlerine dönük yatırımlar, havaalanının varlığı ve mevcut teknolojik yatırımlar nedeniyle bir Expo düzenleyebilecek altyapıya sahiptir. Ancak bu altyapı 15 yıllık bir süreç içerisinde planlı ve bütüncül olarak yeniden düzenlenmeli ve geliştirilmelidir. Antalya - Ankara hızlı tren çalışmaları ivedilikle planlanmalıdır. Çünkü yapılacak yatırımların aday belirlenmesi öncesinde bitirilmesi büyük avantaj sağlayacaktır.

Antalya, Karain mağarasından bu yana çeşitli kültür ve uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Adaylık öncesi bu büyük potansiyelin tanıtımı ve vurgulanması çok önemlidir. Antalya'nın Kaş İlçesi'ndeki Patara Antik Kentinde, 20 yıldır devam eden kazılar dünyanın ilk parlamentosunun burada kurulmuş olduğunu göstermektedir. Dünyanın ilk meclisi olan Likya Parlamentosu MÖ.3200 yılında yine Antalya yöresinde kurulmuştur. 2010 yılında dünyadaki tüm parlamento başkanlarının Patara'da toplanması düşünülmektedir. Böylesi bir toplantıda Türkiye'nin Expo adaylığını açıklaması önemli bir etki yaratabilir. Ayrıca Atatürk'ün barışa ilişkin söylemleri de Expo teması için önemli bir girdi olabilir. Bu nedenle tarih bilincinin ve uygarlığın gelişmesindeki önemini vurgulamak üzere, "ilk çağ uygarlıklarından geleceğimize demokrasi – katılım – uzlaşma" şeklinde bir temanın belirlenmesi ilginç olacaktır.

Expo için seçilecek alan da seçilen temayı desteklemelidir. Seçilecek alanın yakın çevresinde arkeolojik ve tarihsel kalıntıların olması ve bu alanların Arkeo Park olarak değerlendirilmesi önemlidir. Bu alan dışında Expo için gerekli teknik donanımın sağlanabilmesi için alan, 100-250 ha büyüklüğünde olmalıdır. Expo alanı olarak biri kent merkezinde, diğeri kent dışında yer alan

iki bölge belirlenebilir. Ancak her iki alan arasında ulaşım sistemlerinin (raylı sistemler, deniz ulaşımı gibi) oluşturulması gerekmektedir.

Hatta kentte atıl durumda bekleyen, kullanılmayan bir alanın seçilmesi o bölgenin kent yaşamına kazandırılması açısından bir fırsattır. Alan içerisinde yapılacak ülkelerin pavyonlarının ve ülkemizin yapacağı yapıların dünya uygarlık serüveninin sergileneceği mekânlar şeklinde tasarlanması mümkündür. Fuar alanı ve yapılarının ağırlıklı olarak yarışmalar ile elde edilmesi toplumsal destek açısından önemlidir.

Esas zor olan ise gün geçtikçe kaybedilen veya tahrip edilen arkeolojik ve tarihi kalıntılar ile kültürel ve doğal değerlerin yeniden kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılmasıdır. Expo için kentsel gereksinimleri dikkate almadan salt spekülasyon amaçlı projelerin uygulanması, kent için uzun vadeli yararların sağlanmasını engelleyecektir.

Kaynaklar

Madran, B, (2000), “Bir İletişim Ortamı Olarak Dünya Fuarları” Domus, Sayı 6, İstanbul, s. 68-73.

Kaftancı, G, (2007), “Expo İzmir Çabalarının Düşündürdükleri” Ege Mimarlık, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını, Sayı 61, İzmir, s. 20-21.

Öktem, B,(2005), “Küresel Kent Söyleminin Kentsel Mekanı Dönüştürmedeki Rolü; Büyükdere – Maslak Aksı”, Yayına Hazırlayan; Kurtuluş, H., İstanbul’da Kentsel Ayrışma, Bağlam Yayınları, İstanbul, s.25-76.

Özer, M.N. ve Özer G., 2006, “Antalya’nın Dünya Kenti Vizyon Odaklı Geliştirilmesi İçin Stratejiler” Turizm ve Mimarlık Sempozyumu Turizmde Sosyal, Kültürel, Fiziksel Gelişmeler Sorunlar ve Öneriler 28-29 Nisan 2006, Mimarlar Odası Antalya Şubesi, Antalya, s. 279-285

www.expomuseum.com

www.expoizmir2015.org

Expo 2015 İzmir Üzerine www.spoizmir.org.tr

Tablo. Expo’ya tarihsel süreçte bakış

Yıl	Ülke	Expo Teması	Expo Alanı	Expo Alanı	Expo Alanı	Expo Alanı	Expo Alanı	Expo Alanı	Expo Alanı
1851	İngiltere	Great Exhibition of 1851	Crystal Palace	Hyde Park	London				
1876	Amerika	Centennial Exposition	McKim, Mead & White	Philadelphia					
1889	Fransa	Exposition Universelle	Jules et Edouard Spire	Paris					
1904	Amerika	World Fair	Frederick C. Robeson	St. Louis					
1905	Japonya	Exposition Universelle	Yoshitami Hara	Osaka					
1914	Belçika	Exposition Universelle	Joseph Étienne Beirens	Brüksel					
1925	Fransa	Exposition Internationale des Arts et des Métiers	Henri Sauvage	Paris					
1939	Amerika	World Fair	Frederick C. Robeson	New York					
1958	Belçika	Exposition Universelle	Joseph Étienne Beirens	Brüksel					
1967	Amerika	World Fair	Frederick C. Robeson	New York					
1970	Japonya	Exposition Universelle	Yoshitami Hara	Osaka					
1984	İspanya	Exposition Universelle	Josep Lluís Sert	Barçelona					
1988	Kore	Exposition Universelle	Kim Suck	Pusan					
1992	İtalya	Exposition Universelle	Renzo Piano	Genova					
1998	Fransa	Exposition Universelle	Henri Sauvage	Paris					
2000	Avustralya	Exposition Universelle	John Burgee	Sydney					
2005	İtalya	Exposition Universelle	Renzo Piano	Genova					
2010	Çin	Exposition Universelle	Herzog & de Meuron	Shanghai					
2015	İzmir	Expo 2015	Expo 2015	İzmir					

1	Logo	Organizasyonun 17 ulusal ana teması	2007	
2	Alan		2007	
3	Alan Alanları			
4	Alan Alanları		2007	
5	Alan		2007	
6	Alan Alanları	Organizasyonun 17 ulusal ana teması	2007	
7	Alan Alanları		2007	
8	Alan		2007	
9	Alan		2007	
10	Alan		2007	
11	Alan		2007	
12	Alan		2007	
13	Alan		2007	
14	Alan		2007	
15	Alan		2007	
16	Alan		2007	
17	Alan		2007	
18	Alan		2007	
19	Alan		2007	
20	Alan		2007	

1	Logo	Organizasyonun 17 ulusal ana teması	2007	
2	Alan		2007	
3	Alan Alanları			
4	Alan Alanları		2007	
5	Alan		2007	
6	Alan Alanları	Organizasyonun 17 ulusal ana teması	2007	
7	Alan Alanları		2007	
8	Alan		2007	
9	Alan		2007	
10	Alan		2007	
11	Alan		2007	
12	Alan		2007	
13	Alan		2007	
14	Alan		2007	
15	Alan		2007	
16	Alan		2007	
17	Alan		2007	
18	Alan		2007	
19	Alan		2007	
20	Alan		2007	

1	Logo	Organizasyonun 17 ulusal ana teması	2007	
2	Alan		2007	
3	Alan Alanları			
4	Alan Alanları		2007	
5	Alan		2007	
6	Alan Alanları	Organizasyonun 17 ulusal ana teması	2007	
7	Alan Alanları		2007	
8	Alan		2007	
9	Alan		2007	
10	Alan		2007	
11	Alan		2007	
12	Alan		2007	
13	Alan		2007	
14	Alan		2007	
15	Alan		2007	
16	Alan		2007	
17	Alan		2007	
18	Alan		2007	
19	Alan		2007	
20	Alan		2007	

1	Logo	Organizasyonun 17 ulusal ana teması	2007	
2	Alan		2007	
3	Alan Alanları			
4	Alan Alanları		2007	
5	Alan		2007	
6	Alan Alanları	Organizasyonun 17 ulusal ana teması	2007	
7	Alan Alanları		2007	
8	Alan		2007	
9	Alan		2007	
10	Alan		2007	
11	Alan		2007	
12	Alan		2007	
13	Alan		2007	
14	Alan		2007	
15	Alan		2007	
16	Alan		2007	
17	Alan		2007	
18	Alan		2007	
19	Alan		2007	
20	Alan		2007	

1	Logo	Organizasyonun 17 ulusal ana teması	2007	
2	Alan		2007	
3	Alan Alanları			
4	Alan Alanları		2007	
5	Alan		2007	
6	Alan Alanları	Organizasyonun 17 ulusal ana teması	2007	
7	Alan Alanları		2007	
8	Alan		2007	
9	Alan		2007	
10	Alan		2007	
11	Alan		2007	
12	Alan		2007	
13	Alan		2007	
14	Alan		2007	
15	Alan		2007	
16	Alan		2007	
17	Alan		2007	
18	Alan		2007	
19	Alan		2007	
20	Alan		2007	

1	Logo	Organizasyonun 17 ulusal ana teması	2007	
2	Alan		2007	
3	Alan Alanları			
4	Alan Alanları		2007	
5	Alan		2007	
6	Alan Alanları	Organizasyonun 17 ulusal ana teması	2007	
7	Alan Alanları		2007	
8	Alan		2007	
9	Alan		2007	
10	Alan		2007	
11	Alan		2007	
12	Alan		2007	
13	Alan		2007	
14	Alan		2007	
15	Alan		2007	
16	Alan		2007	
17	Alan		2007	
18	Alan		2007	
19	Alan		2007	
20	Alan		2007	

Kaynak: www.bie-paris.org sayfası ve Expo17 World's Fair in Montreal 1 Eylül 2007 Tanıtım broşüründen yararlanılarak oluşturulmuştur